

nota

TER BESLUITVORMING

Aan:

DUO

1 - Persoonsgeg...

Datum
18 oktober 2023

Referentie
42044859

Bijlagen

Herinrichting controleproces uitwonende studenten

Intern OCW afgestemd
DUO, WJZ

Aanleiding

In het Tweeminutendebat van 22 juni jl. is aan de Kamer toegezegd dat er tot nader order alleen gecontroleerd wordt via een willekeurige steekproef van uitwonende studenten. Dit is ook bevestigd in de Kamerbrief van 5 juli 2023. Na de reguliere zomerstop en de herinvoering van de basisbeurs moet per oktober voorzien worden in een werkwijze waarbij het controleproces vooralsnog wordt vormgegeven middels een aselecte steekproef.

De controle op uitwonendenbeurs vond plaats via huisbezoeken. Eerder is afgestemd dat DUO verkent welke aanvullende controlevormen mogelijk zijn om een meer stevige basis voor een huisbezoek te realiseren. In deze nota doet DUO een voorstel voor de herinrichting van het controleproces uitwonendenbeurs.

Geadviseerd besluit

- 1) U wordt geadviseerd om bij de herinrichting van het controleproces na de aselecte steekproeftrekking studenten in een kwetsbare positie uit te zonderen van verder onderzoek.
- 2) U wordt verzocht in te stemmen met de voorgestelde herinrichting van het controleproces uitwonendenbeurs (inclusief pilot).
- 3) U wordt geadviseerd de Kamer te informeren over de herinrichting van het controleproces en de omgang met kwetsbare studenten.

4)

2 - Toezicht

Toelichting

De overheid draagt zorg voor het tegengaan van misbruik en oneigenlijk gebruik van regelingen. In de Wet studiefinanciering 2000 is de bevoegdheid opgenomen om te controleren of de woonsituatie die studenten aan DUO hebben doorgegeven juist is. Naar aanleiding van recente berichtgeving is met de Kamer afgesproken om het gebruik van het selectiemodel dat tot voor kort werd toegepast, tot nader order stop te zetten en wordt de controle tijdelijk middels een aselecte steekproef vormgegeven.

De aselechte steekproef

- Met ingang van oktober wordt de controle op de uitwonendenbeurs hervat op basis van een aselechte steekproef.
- De steekproef wordt volledig willekeurig getrokken uit alle ontvangers van de uitwonendenbeurs: iedere student heeft een gelijke kans om gecontroleerd te worden.
- Er wordt gestart met een stapsgewijze opbouw van het aantal controles naar een aantal van 500. Hierbij wordt geborgd dat het gaat om een statistisch relevante steekproef.

Studenten in een kwetsbare positie

Een effect van een volledige aselechte steekproef kan zijn dat binnen het controleproces ook studenten in een kwetsbare positie kunnen worden geselecteerd. Hierbij gaat het om de volgende categorieën (voor zover DUO over deze gegevens beschikt):

- studenten die verblijven in zorginstellingen;
- studenten die beschermd wonen (bijv. Leger des Heils) of begeleid wonen;
- studenten die ingeschreven staan op een gemeentelijke briefadres (bijv. dak- en thuislozen);
- studenten die onder curatele gesteld zijn;
- studenten die verblijven in een crisisopvang (Blijf-van-mijn-lijf-huizen);
- studenten die vallen onder de hersteloperatie KOT;
- studenten die vermist worden of waarbij sprake is van een vermoeden van overlijden.

Het verdient de voorkeur om nadat aselekt is geselecteerd, studenten in een kwetsbare positie niet te controleren. Controles hebben op hen immers disproportioneel veel impact. Dit was ook voor stopzetting van het selectiemodel vaste uitvoeringspraktijk, zij het dat toen nog extra groepen werden uitgezonderd¹.

In het heringerichte controleproces kan de groep studenten in een kwetsbare positie worden beperkt tot de studenten waarbij mogelijk sprake is van verminderd doenvermogen.

Gelet op het voorgaande verdient het aanbeveling om studenten in een kwetsbare positie na de aselechte steekproef uit te zonderen van een onderzoek en de Kamer hierover te informeren.

Beslispunt 1: U wordt geadviseerd om studenten in een kwetsbare positie uit te zonderen van verder onderzoek

¹Zo werden voorheen vanuit effectiviteitsoogpunt ook andere groepen uitgesloten, zoals bijvoorbeeld alleenwonenden of alleenstaanden met kinderen. Het betreft hier niet de groep studenten in een kwetsbare positie, maar ook groepen die werden uitgezonderd, omdat het aannemelijk werd geacht dat zij feitelijk woonden op het BRP-adres.

Controleproces

- Bij de geselecteerde studenten wordt een huisbezoek afgelegd.
- Huisbezoekers volgen een training ter voorkoming van vooringenomenheid en discriminatie.
- Er wordt per huisbezoek geëvalueerd.

Een huisbezoek is een ingrijpende controlemaatregel die inbreuk maakt op de persoonlijke levenssfeer van de student en eventuele medebewoners. Vanwege dit ingrijpende karakter start DUO voorts met een pilot waarin bij een klein deel² van de studenten die uit de aselechte steekproef komt, een werkwijze wordt gehanteerd waarbij voorafgaand aan het huisbezoek op basis van de controlebevoegdheid informatie wordt gevraagd aan de student. Het gaat hier om bewijsstukken waarmee de student kan aantonen uitwonend te zijn. Dit kan in een aantal gevallen leiden tot de conclusie dat het zware middel van het huisbezoek achterwege gelaten kan worden. Deze pilot vindt plaats in een gecontroleerde omgeving. Binnen de pilot wordt voorzichtigheid betracht qua aantallen en het proces wordt vanuit verschillende kennisdisciplines ontwikkeld en geëvalueerd. De resultaten van de onderzoeken kunnen mogelijk in de toekomst worden gebruikt bij het uitwerken van een nieuw controleproces.

Voordelen van het controleproces

- De steekproef is volledig aselekt: er vindt geen enkele (risicogerichte) selectie meer plaats. Iedere uitwonende student heeft evenveel kans om gecontroleerd te worden.
- Het controleproces kan snel worden ingevoerd.
- De aselechte steekproef kan (nu en in de toekomst) benut worden als nulmeting waarbij andere vormen van controle getoetst kunnen worden.
- Het starten met een pilot heeft als voordeel dat onderzocht kan worden of het controleproces vormgegeven kan worden met minder ingrijpende controlemaatregelen dan een huisbezoek. Mocht dit effectief blijken te zijn, dan kan dit later na afronding van de onderzoeken in het proces worden ingebed.

Nadelen van het controleproces

- De inzet van middelen is niet efficiënt: huisbezoeken zijn duur en op voorhand is al te verwachten dat een groot aantal studenten uit de controlegroep zal wonen op het opgegeven adres.
- Studenten waarbij het op voorhand aannemelijk is dat zij uitwonend zijn, worden waarschijnlijk onnodig belast met een huisbezoek (dit is bijvoorbeeld het geval wanneer de geografische afstand tussen het BRP-adres van de studenten en het BRP-adres van hun ouders erg groot is).
- Door verschil tussen het standaardproces en de pilot worden studenten mogelijk niet gelijk behandeld.
- Binnen processen waarin menselijk handelen een rol speelt kan nooit uitgesloten worden dat sprake kan zijn van al dan niet onbedoelde en/of indirecte discriminerende effecten. In het kader van het interne onderzoek dat DUO doet naar de controle uitwonendenbeurs heeft het menselijk handelen in

² De bepaling van degenen die in de pilot vallen vindt aselekt plaats via een sub-steekproef

- het uitvoeringsproces bijzondere aandacht.
- Bij het opvragen van informatie bij studenten in de pilot kan het doenvermogen van de student een rol spelen, waardoor studenten met een beperkt(er) doenvermogen mogelijk eerder worden geselecteerd voor een huisbezoek. Daarnaast kan het feit dat DUO vraagt om informatie impactvol zijn voor studenten, gezien de eerdere mediaberichtgeving hierover.

Kosten

De kosten van de uitvoering kunnen in deze eerste fase naar verwachting geabsorbeerd vanuit het basiscontract en de middelen herinvoering basisbeurs.

Beslispunt 2: U wordt verzocht in te stemmen met de voorgestelde herinrichting van het controleproces uitwonendenbeurs (inclusief pilot) conform bovenstaande toelichting.

Beslispunt 3: U wordt geadviseerd de Kamer te informeren over de herinrichting van het controleproces en de omgang met studenten in een kwetsbare positie

Huisbezoeken

Om vast te kunnen stellen of de student de juiste informatie over zijn woonsituatie heeft verstrekt, is het afleggen van een huisbezoek de onderzoeksmethode die daarover de meest betrouwbare informatie geeft. De aselecte controle (inclusief pilot) gaat uit van controle door middel van een huisbezoek.

2 - Toezicht

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Informatie met betrekking tot de modus operandi van het controleproces worden niet openbaar gemaakt. Dit vanwege het belang om methoden en technieken voor controles vertrouwelijk te houden gelet op het feit dat dit anders de doeltreffendheid van controle vermindert.

De overige informatie in deze nota kan openbaar worden gemaakt.

redacted on: Tuesday, October 24, 2023

- Redaction (3 redactions)

2 Privilege / Exemption reasons used:

1 -- "Persoonsgegevens" (1 instance)

2 -- "Toezicht" (2 instances)

Redacted pages:

Page 1, Persoonsgegevens, 1 instance

Page 1, Toezicht, 1 instance

Page 4, Toezicht, 1 instance